

Jedinečnost a nahodilé / Nahodilost a jedinečné / Jedinečnost a nahodilost / Nahodilost a jedinečnost

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2008](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2008](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 14. 9. 2008
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 14. 9. 2008

Jedinečnost a nahodilé / Nahodilost a jedinečné / Jedinečnost a nahodilost / Nahodilost a jedinečnost

Zaběhaná „vědecká“ zásada odhlížet od jedinečných odlišností (považovaných za „nahodilé“) nemohla být nikdy dodržována s naprostou pravidelností, už třeba jen z toho důvodu, že odchylky v některých případech mohly poukázat na omyl nebo chybu. Jinak řečeno, někdy se mohla zdánlivá „nahodilost“ ukázat jako mimořádně důležité upozornění na nějaký nový, dosud nepředpokládaný fenomén, jehož pečlivým sledováním lze odhalit novou zákonitost. Souvisí to s tím, že se historicky ukázalo, že žádný vědecký „zákon“ nemůže být považován za definitivně a univerzálně platný, neboť je závislý na určité „teorii“, v jejímž rámci a na jejímž základě (za jejíhož předpokladu) mohl být formulován (příčemž každá teorie je – a musí být – založena na také na určitých předpokladech a principech, které musí být myšlenkově konstruovány, ale nemohou být přímo odvozovány z čehokoli „faktického“, ale jenom někdy mohou být na fakticitě ověřovány, a tudíž vždycky zas jenom dočasně a provizorně, tj. s výhledem, že někdy později bude nutno je revidovat.) Touto cestou (tj. tímto přístupem a postupem) však nikdy nebude postížena skutečnost ve své plnosti, a to nikoli jen ve svých „vcelku bezvýznamných a drobných odchylkách“, nýbrž dokonce ani ve svých právě nejvýznamnějších rysech a kvalitách. Ona údajně „vědecká“ (ve skutečnosti pochybně „vědecká, tedy pseudovědecká) tendence považovat za „podstatné“ jen „zákonité“ (a veškeré „jedinečnosti“ marginalizovat jako nevýznamné „odchylky“) má katastrofální důsledky pro samu vědeckost, která místo skutečného výkladu, skutečné interpretace bude vždy znovu sahat k pouhému „odvysvětlování“, tj. redukci všeho, co má vyšší úroveň, na nějaké prvky z nižších úrovní. Možná, že platí, že jedinečnost je tím důležitější, čím vyšší je úroveň událostního dění; ale je také možné, že se to tak jen může jevit, jsme-li v zajetí určité tradice resp. určitého typu přístupu ke skutečnosti.

(Písek, 080914-2.)